

נקיות עשה כך].

ורחינן: **דלמא** זה שאמרה המשנה פחות מכביצה, אין זה כדי להשמיענו שאם היה אוכל כביצה היה נוטל את ידיו ולא כורך אותם במפה, אלא המשנה באה להשמיענו ולדייק: **הא** אם היה אוכל **כביצה**, **בעי** אכילה בסוכה, **ובעי ברכה** לאחריה.

תא שמע: דשמואל **אשכחיה מצא לרב דקאכיל במפה** [ובלי נטילת ידים].

אמר ליה שמואל וכי עברין כרין?! וכי עושים כך לאכול בלי נטילת ידים?

אמר ליה רב: דעתי קצרה עלי! איסטניס אני, ולכן, אף על פי שנטלתי ידי איני יכול לאכול בידי בלא מפה.

כי פליק רבי זירא לארץ ישראל, אשכחינהו מצא לרבי אמרי ורבי אסי דקאכילי שהיו אוכלים וכורכים את ידיהם **בבלאי חמתות**. בחמתות [מין כלי] בלויים וכלי נטילת ידים.

אמר להם רבי זירא: תרי גברי רברבי כוותיכו, שני אנשים גדולים כמותכם, ליטעו כדרב ושמואל וסבורים אתם שרב אכל בכריכת מפה וכלי נטילת ידים!?

והא רב — "דעתי קצרה" קאמר! והיינו

שנטל את ידיו ואף על פי כן כרך את ידיו במפה מטעם שהיה איסטניס. ומעולם הוא לא התיר לאכול בלי נטילת ידים!?

ואמרינן: **אישתמיטתיה נעלם מרבי זירא, הא דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל: התירו אכילה על ידי מפה בלי נטילת ידים לכהנים, שהם אוכלי תרומה וזריזים הם ולא חוששים שמא יגעו באוכל בידיהם, ולא התירו אכילה במפה לאוכלי טהרות, לישראלים האוכלים חולין בטהרה, שאינם מורגלים להזהר כמו הכהנים, וחוששים שמא יגעו באוכל בידיהם.**

ורבי אמרי ורבי אסי שאכלו בכריכת מפה בלי נטילת ידים — **כהנים הוו**, ולהם מותר לאכול על ידי כריכת מפה.

איבעיא להו: אדם האוכל מחמת מאכיל, והיינו, שאוכל על ידי שחבירו מאכילו, שתוחב לו את האוכל בפיו, האם צריך האדם האוכל נטילת ידים, או שמא כיון שאינו נוגע בידי באוכל לא צריך נטילה?

תא שמע: דרב הונא בר סחורה הוה קאי קמיה, דרב המנונא. בלם ליה רב הונא לרב המנונא אומצא חתך לו חתיכת בשר ופת עמה. ואכיל.

אמר ליה רב הונא לרב המנונא: אי לאו דרב

יאכל יותר מכזית ויתחייב בכרכה אחרונה. ולענין הלכה הכריע המשנה ברורה סעיף קטן י' שאף על פחות מכזית יטול ידיו, ולא יברך עד שיאכל כביצה. ואם אוכל דבר שטיבולו במשקה, מוכיח המשנה ברורה שם סעיף קטן כ' מהטור בהלכות פסח שצריך לטול ידיו [ונכנהוג בלי ברכה] אפילו על פחות מכזית. אולם באופן

פירורי לחם רבים שאין באף אחד מהם בפני עצמו שיעור כזית, אם כן לא יצטרך נטילת ידים ומדוע הצטער רבי עקיבא בבית האסורים כשלא היה לו מים ליטול ידיו ולא רצה לאכול לחם בלי נטילת ידים, הרי יכול היה לחלק הלחם לפירורים פחות מכזית, אלא מוכח מזה שאפילו על פחות מכזית חייבים לטול, אם בסך הכל

ורבי יוחנן אמר: מברך השמש על כל פרוסה ופרוסה.

ואמר רב פפא: בשלמא דרב, שאמר שאינו מברך על כל פרוסה, **ורבי יוחנן** שאמר שמברך על כל פרוסה **לא קשיא,** ואפשר ליישב שאין דבריהם סותרים זה את זה.

כי **הא** שאמר רב שאינו מברך על כל פרוסה מדובר **דאיכא אדם חשוב** בסעודה, ובטוח השמש שהוא ידאג שיתנו לו עוד לחם, ולכן אינו מסיח דעתו מלאכול עוד.

וכן **הא** שאמר רבי יוחנן שמברך על כל פרוסה מדובר **בדליכא אדם חשוב,** שאינו בטוח שיתנו לו עוד לאכול, ולכן הוא מסיח את דעתו מלאכול עוד.

מכל מקום, הא קאמר רבי זירא בשם רב שלא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש **אלא אם כן יודע שנטל ידיו.** ומוכח שאף על פי שהשמש לא נוגע בפרוסה אלא הבעל הבית נותן לו לתוך פיו מכל מקום אסור לו לאכול ללא נטילת ידים. ונפשט ספק הגמרא.

ודחינן: **שאני שמש,** שלכן לא נותנים לו בלי שיטול את ידיו קודם, משום **דטריד** הוא לשמש את המסובין, ועשוי לשכוח שלא נטל את ידיו, ויבא לנגוע ולאכול בלי נטילת ידים. אבל שאר אדם שאיננו טרוד, אולי מותר לתת לו לאכול בלי נטילת ידים, כאשר מישוהו אחר מאכילו. ולא חוששים שיגע

המנונא את, לא ספינא לך! לא הייתי נותן לך לאכול בלי נטילת ידים.

ומבארנין: מהי המעלה של רב המנונא, שנתן לו רב הונא לאכול בלי נטילת ידים?

מאי טעמא, לאו, בודאי **משום דזהיר רב המנונא ולא נגע** ויודע הוא להזהר ולא לנגוע באוכל בידי. ומוכח מזה שהיכן שאין חשש שיגע בידי באוכל, מותר לאכול בלי נטילת ידים. והוא הדין לאוכל מחמת מאכיל, מותר לו לאכול בלי נטילת ידים שהרי אין חשש שמא יגע באוכל בידי.

ודחינן: **לא!** אין זה הטעם מדוע רב הונא נתן לרב המנונא לאכול. אלא שרב הונא ידע דזריו הוא רב המנונא ורואה את הנולד וקדים ומשי ידיה וקדם ונטל את ידיו קודם לכן. ולכן נתן לו רב הונא לאכול. ואין ראיה שאוכל מחמת מאכיל לא צריך נטילה.

תא שמע: דאמר רבי זירא אמר רב: לא יתן אדם פרוסה של לחם לתוך פיו של שמש, אלא אם כן יודע בו בשמש שנטל ידיו!

והשמש, המשמש בסעודה, **מברך על כל כוס וכוס** של יין שהוא שותה. כיון שאינו יודע אם יתנו לו עוד כוס לשתות, הרי אחר כל שתיה ושתיה הוא מסיח את דעתו, ולכן על השתיה החדשה הוא צריך לברך.

ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה שהוא אוכל בסעודה, שבטוח הוא שלא ימנעו ממנו לחם, ולכן אינו מסיח דעתו מהאכילה.

אוכל פת פחות מכזית אין צריך לטול ידיו. ואם הוא כזית יטול ידיו ולא יברך אפילו אם הוא כביצה ויותר.

אחד מיקל המשנה ברורה בפחות מכזית, במי שאכל דבר חריף, ואוכל עמו לחם להחליש חריפותו, ובאופן זה אינו מברך על הלחם המוציא כיון שהוא טפל לדבר החריף, בזה אם

באוכל נזזה שהשמש נוגע כל הזמן באוכל כשמגיש למסובים. אין זו נגיעה שמחייבת בנטילה. שרק מי שנוגע ואוכל חייב ליטול].

תנו רבנן: לא יתן אדם המתארח אצל חברו, פרוסה לשמש בלא רשות מבעל הבית בשעה שהכוס בידו — בין שהכוס בידו של השמש, בין שהכוס בידו של בעל הבית, שמא יארע דבר קלקלה בסעודה. שמא יכעס בעל הבית בשעת שתייתו על זה שהאורח נתן לשמש, ועלול היין להזיק לו, ויחנק. וגם בלי זה חוששים שמא יתן בעל הבית את עיניו במה שהאורח נתן לשמש ועלול הוא לשפוך את הכוס. וכן כשהכוס ביד השמש חוששים שמתוך שהוא טרוד בלקיחת הפרוסה ישפך הכוס על השלחן ויהיה קלקול בסעודה.

והשמש שלא נטל ידיו — אסור ליתן פרוסה לתוך פיו.

איבעיא להו: **המאכיל את חברו והוא עצמו אינו אוכל, האם המאכיל צריך נטילת ידים** כיון שהוא מכניס לתוך פיו של האוכל, או שמא כיון שהוא עצמו אינו אוכל **אינו צריך** נטילת ידים?

תא שמע: דתני דבי מנשה: רבן שמעון בן גמליאל אומר: אשה הצריכה להאכיל את בנה הקטן ביום הכיפורים, מזיחה את ידה האחת במים ונותנת פת לבנה קטן. ואף על פי שאסור להדיח את הידים ביום הכפורים, לצורך האכלת בנה התירו לה.

אמרו עליו על שמאי הזקן, שלא רצה להדיח אפילו את ידו האחת ולהאכיל בידו אחת את התינוק ביום הכיפורים, וגזרו עליו **שיאכיל בשתי ידיו** את התינוק, אחר שיטול אותם.

ורואים מזה שהמאכיל, אפילו שאינו אוכל, צריך נטילת ידים.

ודחינן: **אמר אביו: התם,** מה שחייבו אותו ליטול את ידיו — **משום שיכתא.** רוח רעה השורה על הידים שלא נטלו אותם בבקר. אבל אם היה נוטל את ידיו בשחרית יתכן לומר שאפילו לא היה שומר את ידיו [והם לא היו נחשבות כידיים נטולות], גם כן לא צריך ליטול את ידיו קודם שהיה בא להאכיל את חברו. שלא תקנו חכמים נטילה למאכיל את חברו.

תא שמע: דאבוה דשמואל אשכחיה מצא לשמואל דקא בכי כשהוא בוכה. אמר ליה אביו אמאי קא בכית, מדוע אתה בוכה?

אמר לו שמואל לאביו, **דמחיין רבאי** רבי הכה אותי, ושאלו אביו **אמאי** מדוע הכה אותך, וענה שמואל **דאמר לי,** שהאשים אותי — **דקא ספית לבראי ולא משית ידיך.** שכעסו היה על שהאכלתי את בנו ולא נטלתי את ידי.

אמר לו אביו של שמואל לשמואל: **ואמאי לא משית?** מדוע אכן לא נטלת את ידיך?

אמר ליה שמואל לאביו: וכי הוא, בנו של רבי, **אכיל, אכל, ואנא משניא!**?? וכי אני צריך ליטול את ידי?! והלא אני בעצמי לא אכלתי, אלא רק האכלתי!

אמר ליה אביו של שמואל: לא מסתייה, לא די לו לרבה בכך **דלא גמיר,** שאינו בקי בהלכה שהמאכיל אינו צריך ליטול ידיו, אלא אפילו **מימחא נמי מחיי?** הוא עוד הכה אותך!?

והלכתא:

שני אכסנאין אוכלין על שלחן וכו'.

אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל: לא שנו שמותר לשני אכסנאים לאכול על שלחן אחד בשר וגבינה, אלא שאין מכירין זה את זה. אבל אם מכירין האכסנאים זה את זה — אסור. שחוששים שמא יתן האחד לחבירו משלו בעוד שחבירו אוכל את האוכל שלו, ונמצא אוכל בשר בחלב.

תניא נמי הכי: רבן שמעון בן גמליאל אומר: שני אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד כאשר זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום, וכאשר זה בא בחתיכתו ובחתיכת בשר וזה בא בגבינתו, הרי הם אוכלין על שלחן אחד — זה בשר וזה גבינה — ואין חוששין שמא יתן האחד לחבירו.

אלמא, רואים שרק היכן שאינם מכירין זה את זה, שזה בא מהצפון וזה בא מהדרום, רק שם התיר רבן שמעון בן גמליאל שיאכלו ביחד על אותו שולחן.

ולא אסרו שיאכלו שני אנשים בשר וגבינה על שולחן אחד אלא בתפיסה אחת, כאשר הם אוכלים ב"כרך" אחד, אכילה משותפת בסמוך זה לזה.

ותמהינן: בתפיסה אחת פלקא דעתך? והלא אפילו בלי שלחן אחד גם כן אסור להם לאכול אכילה משותפת שנוגעים המאכלים ביחד! ומדוע אמרה הברייתא שדוקא בשלחן אחד אסור?

ומשנינן: אלא, זה שאסרה הברייתא היינו "בעין תפיסה אחת", כשמכירים זה את זה, ולכן אסור לאכול בשלחן אחד.

אמר ליה רב יימר בר שלמיא לאביי: שני

האוכל מחמת מאכיל — צריך האדם האוכל נטילת ידים אף על פי שאינו נוגע באוכל.

מאכיל את חבירו ואינו אוכל בעצמו — המאכיל אינו צריך נטילת ידים.

מתניתין:

צורר [אורז] אדם בשר וגבינה במטפחת אחת. ובלבד, שלא יהו נוגעין הבשר והגבינה זה בזה, והגמרא מפרשת הטעם מה אכפת לנו שיגעו זה בזה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: שני אכסנאין, אורחים באכסניה, אוכלין על שלחן אחד, זה בשר וזה גבינה, ואין חוששין שמא יאכל האחד משל חבירו.

גמרא:

שנינו במשנה שמותר לצרור גבינה ובשר ובלבד שלא יגעו זה בזה.

והוינן בה: וכי נוגע זה בזה הגבינה בבשר מאי חיי מהו החושש, הלא צונן בצונן הוא ואינן מבליעים זה בזה.

ומשנינן: אמר אביי: נהי דקליפה שלקלף כל אחד מהם לא בעי לא צריך שאינם בולעים זה מזה, הדיחה להדיח את כל אחד מהן במקום מגעם מי לא בעי?! ולכן אמרה המשנה שלא יגעו זה בזה, כי שמא יבא לאוכלן קודם הדחה.

שנינו במשנה: רבן שמעון בן גמליאל אומר

בחולו של מועד, וקשה — מדוע התירו לו? והרי לשיטתך גם כאן נאמר — **יאמרו**

כל הסריקין אפורין וסריקי ביתום קז-א
מותריין!? ומדוע חילקו חכמים בין מי שיש לו חלוק לבין מי שאין לו חלוק אחר?

ומשנינן: **התם**, גבי חלוק **הא אמר מר בר רב אשי** — **איזורו מוכיח עליו**.

שהחגורה קבועה היא תמיד בחלוק. וכשאדם פושט את חלוקו לכבסו ולובש חלוק אחר, נוטל הוא את האיזור מחלוקו המתכבס ונותנו לחלוק שהוא לובש עתה. ואותו אחד שאין לו חלוק אחר מכבס הוא את חלוקו עם האיזור ביחד. והרואה שהוא מכבס את החלוק ביחד עם האיזור יודע הוא שאין לו חלוק אחר. ולכן התירו לו חכמים לכבס. מה שאין כן בסריקין, או באחים המקפידים, שאין אדם יודע שסריקין אלו שונים משאר הסריקין, ואין אדם יודע שאחים אלו מקפידים זה על זה.

מתניתין:

טיפת חלב שנפלה על החתיכה (30) של בשר הנתונה בתוך קדירה, ולא הגיס את כל

אחין המכירים זה את זה אך ומקפידין זה על זה, שאין האחד אוכל משל חברו **מהו?** האם אומרים כיון שהם מקפידים זה על זה כ"אינן מכירים" נחשבים, או שמא כיון שסוף סוף מכירים זה את זה, לא התירו להם לאכול על שלחן אחד?

אמר ליה אביי: [למדנו במסכת פסחים אין עושין "סריקין", מצות מצוירות, בפסח. כיון שהוא שוהה בעשייתם עלולים הם להחמיץ. שאל ביתום בן זונין את חכמים, הרי אפשר לעשות את הסריקין בדפוס שאז אינו שוהה בעשייתן? אמרו לו] — **יאמרו: כל הסריקין אפורין, וסריקי ביתום מותרין!**

והיינו, שלא חלקו חכמים בתקנתם, וכיון שאסרו לעשות סריקין במצות, בכל אופן אסרו אותם, שאנשים לא ידעו לחלק בין סריקין סתם לסריקי ביתום. ואם כן, גם אצלנו בנידון שלנו, לא חלקו בין אחים שאינם מקפידים לאחים המקפידים. וכיון שבסתם אחים אסרו לאכול על שלחן אחד, גם באחים המקפידים אסרו.

ומקשינן: **ולטעמיך**, שאמרת שלא חלקו, **הא דאמר רבי אפי אמר רבי יוחנן** — **מי שאין לו אלא חלוק אחד, מותר לכבסו בחולו של מועד**. אף על פי שלסתם אדם אסור לכבס

הבשר. וכתב הש"ך (סימן צ"ב סעיף קטן ג') שכלל זה שהאדים והלחות גורמים לאיסור להתפשט לכל החתיכה, נכון רק אם האיסור הוא דבר 'צלול' - נוזלי, אבל אם הוא 'גוש' - מוצק, בזה הלחות והאדים לא יגרמו לו לפעפע בכל הבשר.

רבי עקיבא איגר לעיל בדף צו ב מביא שדעת הרא"ה והבית יוסף שהלחות והאדים

30. מבואר במשנה שהחלב מתפשט בתוך חתיכת הבשר שנפל עליה, והקשו הראשונים הרי דבר שאין בו רוטב ולא שומן, אינו מתפשט יותר מכדי קליפה, ומדוע נאסרה כל חתיכת הבשר.

הר"ן [בסוף הפרק] מתרץ, כיון שחתיכת הבשר נמצאת בתוך הקדירה הרוחתה, ומתוך שהסיר מלא לחות ואדים, החלב מתפשט בכל